

آمادگی برای قیامت چگونه حاصل می‌شود؛ چرا ما قیامت را امری دور می‌دانیم؟

اهمیت آمادگی برای قیامت؛ آیا زمان برپایی قیامت مشخص است؟

غالباً زمانی که حرف از قیامت به میان می‌آید، آن را به آینده دور و نامشخصی نسبت می‌دهیم؛ رخدادی پس از مرگ که گمان می‌کنیم فاصله زیادی با ما دارد. حقیقت این است که ما به همان میزان که دنیای فانی و مناسبات آن را در اولویت دغدغه‌های زندگی خود قرار داده و در تلاش برای رسیدن به آن هستیم، نسبت به ابدیت حتمی و حقیقی که انتظار ما را می‌کشد، بی‌توجهیم. از همین رو نسبت به کسب اطلاعات لازم در مورد قیامت و چگونگی آماده شدن برای آن احساس نیازی نکرده و به راحتی نسبت به این موضوع مهم غفلت می‌ورزیم.

این در حالی است که مفهوم قیامت به عنوان روز جزا در جهان پس از مرگ نه تنها در اسلام بلکه در میان ادیان مختلف، حقیقتی پذیرفته شده بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. قیامت از ریشه «قوم» و به معنای برخاستن بوده و مطابق با آیات قرآن روزی است که مقدار آن معادل با پنجاه هزار سال است.^۱ در مفاهیم دینی و روایی ما قیامت به دو بخش قیامت صغری و قیامت کبری تقسیم می‌شود. قیامت صغری به محض وفات ما از عالم دنیا آغاز شده و به عالم قبر و برزخ اطلاق می‌شود؛ اما قیامت کبری که در اصطلاح عام و رایج از آن با عنوان «قیامت» یاد می‌کنیم؛ پس از برزخ بوده و با برانگیخته شدن انسان‌ها از قبر آغاز و با حوادث سهمگینی که در قرآن از آن‌ها یاد شده، همراه است. ما در این مرحله با مرگ تمامی موجودات، بازگشت آن‌ها به اصل و مبدا خود و حضور انسان‌ها در پیشگاه خدا برای حسابرسی به اعمالشان رو به رو خواهیم بود؛ یعنی با وفات از دنیا مرحله‌ای را آغاز خواهیم کرد که تا تعیین تکلیف نهایی ما برای ورود به بهشت یا جهنم ادامه خواهد داشت. با این حساب درک مراحل ذکر شده و عمل به مقتضای آن، اساس آمادگی برای قیامت را تشکیل می‌دهد.

^۱ سوره معارج، آیه ۴

آمادگی برای قیامت

در واقع در سیر زندگی ما قیامت مرحله‌ای قطعی است که نه تنها با مواقف گوناگونی همراه بوده و عملکرد ما را در ابعاد مختلف محاسبه قرار می‌کند؛ بلکه نیازمند یک آمادگی همه‌جانبه در کل دوران عمر ماست. قیامت صحنه جزا و پاداشی است که بر خلاف تصور عامه که آن را دور پنداشته و برای آماده شدن و مواجهه با آن احساس خطر نمی‌کنند، ممکن است هر لحظه ما را غافلگیر کند؛ زیرا به فرموده پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) مرگ ما مصادف با برپایی قیامت‌مان خواهد بود!^۲ و مرگ اگرچه غالباً دارای زمان مشخص و از پیش تعیین شده‌ای نیست، اما امری قطعی بوده و به هیچ وجه قابل انکار نیست.

حالا سوال اینجاست که برای ورود به چنین مرحله عظیمی که زمان ورود مشخصی هم ندارد، چه باید کرد؟ طبیعتاً پیش از هر چیز نیازمند به آگاهی از چستی‌سوال‌ات در مواقف گوناگون قیامت هستیم؛ زیرا سرعت حسابرسی به اعمال، دقیقاً با میزان آمادگی برای قیامت جهت پاسخگویی در این مواقف، نسبت مستقیم دارد. این سوالات وظیفه و حقوقی هستند که هر یک از ما در حیات دنیا در قبال زندگی خود و دیگران بر عهده داشته و تخطی از هر یک از آنها می‌تواند به معطلی‌مان در قیامت بیانجامد. ما در درس‌هایی جداگانه به سوالات قیامت و ماهیت و چگونگی این سوال و جواب‌ها پرداخته‌ایم.

به عنوان انسان و موجودی مسئول و مختار که در مدت زمان معینی فرصت بهره‌برداری از دنیا را دارد، ناگزیر به هماهنگ کردن ابعاد مختلف زندگی خود با چیزی هستیم که در آن از ما سوال و طلب خواهد شد و هرگز مجاز نیستیم که برنامه زندگی خود را مطابق خواسته‌ها و تمایلات شخصی و بدون در نظر گرفتن حدود و اولویت‌هایی که خدا برای ما مشخص کرده، پیش ببریم.

مسئله قیامت همانگونه که خود امری جدی و قطعی است، جدی بودن ما در حیات دنیا را نیز برای ورود به این مرحله حساس می‌طلبد؛ زیرا کیفیت بهره‌برداری ما از دنیا، دقیقاً همان چیزی است که تعیین کننده فردای ما بوده و میزان آمادگی ما برای قیامت را مشخص می‌کند.

^۲ مَنْ مَاتَ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ

اسامی قیامت بیانگر وضعیت ما

خداوند در قرآن از قیامت با اسامی متفاوتی از قبیل واقعه، یوم الفصل، یوم الدین، الساعه، یوم الحسرت و ... یاد کرده است که هر یک از آن‌ها به نوعی بیانگر وضعیت و نحوه موضع‌گیری ما در قبال این مرحله عظیم می‌باشند. تعدد این اسامی و دلیل هر یک از این نامگذاری‌ها، خود حاکی از عظمت قیامت و گستردگی ابعاد آن است؛ در حقیقت درک عمیق این اسامی و پیامدهای آن‌ها، می‌تواند به تسهیل مسیر آمادگی برای قیامت کمک کند. ما در ادامه برای رسیدن به درک بالاتری از ارتباط خود با این مرحله از حیات، به بررسی تعداد محدودی از این اسامی می‌پردازیم.

یوم الدین

به عنوان انسان در دنیا با مسیر پر پیچ و خمی مواجه هستیم و برای رسیدن به هدف خلقت و شباهت به الله قطعاً نیازمند برنامه و روش هستیم؛ اگرچه اغلب به دلیل انس با دنیا و فراموشی ابدیت از نقشی که دین به عنوان برنامه راه و روش رسیدن به هدف بازی می‌کند، غافلیم؛ اما قیامت روزی است که در آن آثار دین و حقایق آن روشن می‌شود و از همین رو یوم الدین خوانده می‌شود. ما با خروج از دنیا و دیدن ملکوت عالم، آثار پیروی از دین و نتایج عدم تبعیت از آن را به عینه مشاهده خواهیم کرد.

یوم تبلی السرائر

همان‌طور که پیش‌تر هم به آن اشاره کردیم، خروج ما از دنیا مصادف با برپایی قیامت‌مان و کنار رفتن پرده‌هاست. ما در درس‌های گذشته و در ذیل قانون نسبت متوجه شدیم که رابطه دنیا با آخرت مانند رابطه رحم مادر با دنیاست؛ در حقیقت همانگونه که یک جنین در دوران جنینی خود در رحم مادر مشغول اندامسازی برای دنیا بوده و لحظه تولد او به دنیا نشان دهنده عملکردش در دوران جنینی است، ما نیز در رحم دنیا مشغول ابزارسازی برای ابدیتی هستیم که به محض خروج از دنیا با آن مواجه می‌شویم. برپا شدن قیامت و کنار رفتن پرده‌ها موجب پدیدار شدن حقیقت و باطنی می‌شود که ما در رحم دنیا مشغول ساختن آن بودیم و با بیرون آمدن از چهارچوب دنیا قادر به درک آن شدیم.

یوم الحسرة

در میان اسامی مختلف قیامت؛ شاید ملموس‌ترین اسم آن را بتوانیم یوم الحسرة بنامیم؛ زیرا تقریباً همه ما در زندگی با شرایطی مواجه بوده‌ایم که به دلیل درک نادرست و غفلت از فرصت‌ها دچار نوعی از حسرت و پشیمانی گشته‌ایم. اما قطعاً شرایط قیامت و حسرتی که در این مرحله دامانمان را خواهد گرفت، با هیچ یک از حسرت‌های دنیایی قابل قیاس نیست. شرایط ما در قیامت مانند کسی است که اهمیت تلاش بیشتر در رحم مادر برای بهره‌مندی از شرایط بهتر در دنیا را درک کرده و یا به دلیل غفلت و کوتاهی در رحم مادر به دنیایی متولد می‌شود که هیچ تناسب و سنخیتی با ساختار آن ندارد و به دلیل عدم هماهنگی با ساختاری که به آن وارد شده، حس خسران و حسرت خود را در هر لحظه بر دوش می‌کشد.

چیزی که باعث عمیق‌تر شدن این حس ندامت می‌شود، برگشت ناپذیر بودن این شرایط است؛ زیرا همان‌گونه که ما به محض تولد به دنیا راهی برای بازگشت به رحم مادر و جبران کاستی‌ها و غفلت‌ها یا حتی بهبود وضعیت خود نداریم، تولد به آخرت و برپایی قیامت نیز راه برگشت به رحم دنیا را بسته و ما را با حسرت و ندامتی ابدی مواجه می‌کند؛ در حقیقت عدم آمادگی برای قیامت تاوان کوتاهی یا غفلت ما از فرصت بی‌نظیر سازندگی در رحم قدرتمند دنیاست که به اندازه یک ابدیت بر دوش ما خواهد بود.

در این درس به بررسی ارتباط انسان با قیامت و اهمیت آمادگی برای قیامت پرداختیم. گفتیم که قیامت مرحله‌ای است که با خروج از عالم دنیا آغاز شده و تا حسابرسی برای ورود به بهشت یا جهنم ادامه خواهد داشت. وجود قیامت امری قطعی بوده و آمادگی همه جانبه ما را در طول عمرمان می‌طلبد. در ادامه نیز به این پرداختیم که چگونه اسامی گوناگون قیامت ما را از ماهیت این مرحله حساس و نحوه موضع‌گیری‌مان نسبت به آن آگاه می‌کند.